



30.1.2015

OZNÁMENIE POSLANCOM

Vec: Petícia č. 2554/2013, ktorú predkladá Inaki Albin Diaz, španielsky štátny príslušník, o prístupe osôb so zdravotným postihnutím k službám železničnej prepravy v Španielsku

1. Zhrnutie obsahu petície

Predkladateľ petície sa sťažuje na viacero ťažkostí týkajúcich sa prístupu osôb so zdravotným postihnutím k službám železničnej prepravy v Španielsku. Podľa predkladateľa petície španielsky prevádzkovateľ železníc RENFE nezaviedol účinnú politiku mobility pre osoby so zdravotným postihnutím, najmä pokiaľ ide o zavedenie špeciálnych zdvíhacích plošín umožňujúcich prístup do vlakových vozňov. Predkladateľ petície sa domnieva, že táto situácia nie je v súlade s oznámením Európskej komisie z 15. novembra 2010 s názvom: Európska stratégia pre oblasť zdravotného postihnutia 2010 – 2020: obnovený záväzok vybudovať Európu bez bariér (KOM(2010) 636).

2. Prípustnosť

Petícia bola uznaná ako prípustná 24. októbra 2014. Parlament požiadal Komisiu o poskytnutie informácií (článok 216 ods. 6 rokovacieho poriadku).

3. Odpoveď Komisie doručená 30. januára 2015.

Všeobecné informácie

Veľká časť petície pozostáva zo všeobecných pozorovaní a úvah o ľudských právach, rovnosti a diskriminácii osôb so zdravotným postihnutím. Podľa predkladateľa petície španielsky etablovaný železničný podnik RENFE odmieta, že existuje norma, právny predpis alebo akýkoľvek iný záväzok sprístupniť vlaky osobám so zdravotným postihnutím. Pripája

novinový článok, v ktorom sa uvádza, že na železničnej trati „Irún-Brinkola“ podnik RENFE nezaviedol zdvíhacie/zdvižné plošiny na nástupištiach. Neuvádza sa žiadny dátum a predkladateľ petície neuvádza žiadne ďalšie podrobnosti alebo skutočnosti.

Práva osôb so zdravotným postihnutím

Európska komisia sa maximálne zasadzuje za ochranu a podporu základných práv a zlepšenie situácie osôb so zdravotným postihnutím v Európe. V januári 2011 sa EÚ stala zmluvnou stranou Dohovoru Organizácie Spojených národov o právach osôb so zdravotným postihnutím (UNCPRD) a odvtedy je uvedený dohovor neoddeliteľnou súčasťou právneho poriadku EÚ. Dohovor OSN o právach osôb so zdravotným postihnutím je pre EÚ záväzný v rozsahu jej právomocí.

Jedným z kľúčových cieľov európskej stratégie pre oblasť zdravotného postihnutia na roky 2010 – 2020 je zlepšenie prístupu k fyzickému prostrediu, doprave, informačným a komunikačným technológiám a systémom (IKT), ako aj k iným prostriedkom a službám, ako predpoklad plného zapojenia osôb so zdravotným postihnutím. Dostupným dôležitými nástrojmi zlepšovania bezbariérovosti stavieb sú európske štrukturálne fondy (predovšetkým Európsky fond regionálneho rozvoja). V nariadení o spoločných ustanoveniach (NSU) pre európske štrukturálne a investičné fondy na programové obdobie 2014 – 2020¹ sa vyžaduje, aby členské štáty a Komisia prijali príslušné kroky na zabránenie akejkoľvek diskriminácii z dôvodu zdravotného postihnutia počas prípravy a vykonávania programov a aby sa vzala do úvahy dostupnosť pre osoby so zdravotným postihnutím počas celej prípravy a vykonávania programov. Riadiace orgány musia prostredníctvom opatrení zabezpečiť, aby všetky výrobky, tovar, služby a infraštruktúry, ktoré sú otvorené pre verejnosť alebo sa poskytujú verejnosti a spolufinancujú sa z fondov EŠIF, najmä pokiaľ ide o fyzické prostredie, dopravu a IKT, boli dostupné všetkým občanom vrátane občanov so zdravotným postihnutím v súlade s uplatniteľným právom, čo prispeje k bezbariérovému prostrediu pre osoby so zdravotným postihnutím a staršie osoby.

Je dôležité poznamenať, že Španielsko v roku 2007 ratifikovalo UNCPRD a jeho opčný protokol. Ako štát, ktorý je zmluvnou stranou dohovoru, je Španielsko viazané povinnosťou chrániť a garantovať všetky ľudské práva a základné slobody osôb so zdravotným postihnutím, najmä „prijímaním príslušných opatrení, ktoré zabezpečia osobám so zdravotným postihnutím na rovnakom základe s ostatnými prístup k fyzickému prostrediu, k doprave, k informáciám a komunikácii vrátane informačných a komunikačných technológií a systémov, ako aj k ďalším prostriedkom a službám dostupným alebo poskytovaným verejnosti, a to tak v mestských, ako aj vo vidieckych oblastiach“ (ako je stanovené v článku 9 UNCPRD).

Výbor OSN pre práva osôb so zdravotným postihnutím prijal 11. apríla 2014 všeobecný komentár č. 2² s cieľom zabezpečiť ďalšiu zrozumiteľnosť, pokiaľ ide o uvedený článok 9. Štáty, ktoré sú zmluvnými stranami, sú zaviazané dodržiavať právo na prístup pre osoby so zdravotným postihnutím „prostredníctvom prísneho vykonávania noriem prístupnosti. Prekážky prístupu k existujúcim objektom, zariadeniam, tovarom a službám určeným pre

¹ Nariadenie (EÚ) č. 1303/2013, Ú. v. EÚ L 347, 20.12.2013, s. 320.

² HYPERLINK

"http://tbinternet.ohchr.org/_layouts/treatybodyexternal/Download.aspx?symbolno=CRPD/C/GC/2&Lang=en"
http://tbinternet.ohchr.org/_layouts/treatybodyexternal/Download.aspx?symbolno=CRPD/C/GC/2&Lang=en

verejnost' alebo pre ňu otvoreným sa postupne odstraňujú systematickým, a čo je oveľa dôležitejšie, neustále sledovaným spôsobom s cieľom dosiahnuť úplnú prístupnosť. Potreba prijať právne predpisy a monitorovať ich vykonávanie je jasná: „Štáty, ktoré sú zmluvnými stranami, sú povinné prijať, uvádzať do účinnosti a monitorovať vnútroštátne normy prístupnosti. V prípade, že nie sú zavedené žiadne právne predpisy, prijatie vhodného rámca je prvým krokom. Štáty, ktoré sú zmluvnými stranami, by mali uskutočniť komplexné preskúmanie právnych predpisov v oblasti prístupu s cieľom identifikovať medzery v právnych predpisoch a v ich vykonávaní, monitorovať a riešiť ich.“

Podľa opčného protokolu k Dohovoru OSN v prípade, že je ratifikovaný, môže Výbor OSN pre práva osôb so zdravotným postihnutím prijímať a posudzovať oznámenia predložené osobami alebo skupinami osôb alebo oznámenia predložené v zastúpení osôb alebo skupín osôb, ktoré podliehajú jurisdikcii štátu, ktorý je zmluvným štátom tohto protokolu, a ktoré tvrdia, že sú obeťami porušovania ustanovení dohovoru OSN zo strany daného zmluvného štátu. Jediná podmienka prípustnosti oznámení je, že všetky dostupné vnútroštátne opravné prostriedky musia byť vyčerpané.

Železničná preprava

Právne akty týkajúce sa prístupnosti železničného systému EÚ sú:

- nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 1371/2007 z 23. októbra 2007 o právach a povinnostiach cestujúcich v železničnej preprave;¹
- do 31. decembra 2014: rozhodnutie Komisie 2008/164/ES o technickej špecifikácii interoperability týkajúcej sa „osôb so zníženou pohyblivosťou“ v transeurópskom konvenčnom železničnom systéme a systéme transeurópskych vysokorychlostných železníc;²
- od 1. januára 2015: nariadenie Komisie (EÚ) č. 1300/2014 z 18. novembra 2014 o technických špecifikáciách interoperability týkajúcich sa prístupnosti železničného systému Únie pre osoby so zdravotným postihnutím a osoby so zníženou pohyblivosťou.³

Nariadenie (ES) č. 1371/2007 je zamerané na to, aby osoby so zdravotným postihnutím a zníženou pohyblivosťou mali rovnaké príležitosti využívať železničnú prepravu na rovnakom základe s ostatnými cestujúcimi. Na tento účel sa nariadením železničné podniky zaväzujú, aby pre týchto cestujúcich stanovili pravidlá prístupu na nediskriminačnom základe, aby mali rovnaké práva na prepravu a nemohla im byť zamietnutá kúpa rezervácie a prepravných dokladov za predpokladu, že to nie je odôvodnené podľa týchto pravidiel prístupu, napríklad z dôvodov bezpečnosti alebo konštrukcie vozidiel (článok 19). Podľa článkov 22 a 23 nariadenia by manažéri staníc mali na staniciach s personálom a v železničných podnikoch poskytovať bezplatne pomoc osobám so zníženou pohyblivosťou, aby mohli nastúpiť do vlaku alebo z neho vystúpiť. V nariadení sa nešpecifikuje, akým spôsobom sa táto pomoc poskytuje (plošiny alebo iné).

Podľa článku 2 nariadenia (ES) č. 1371/2007 môžu členské štáty udeliť výnimku od plného

¹ Ú. v. EÚ L 315, 3.12.2007, s. 14 – 41.

² Ú. v. EÚ L 64, 7.3.2008, s. 72.

³ Ú. v. EÚ L 356, 12.12.2014, s. 110.

uplatňovania nariadenia v súvislosti s určitými službami. Španielsko udelilo výnimky z článku 10, článkov 21 – 24 a článku 27 mestským, prímestským a regionálnym službám. Najmä v článkoch 21 – 24 sa odkazuje na prístupnosť služieb železničnej prepravy, pomoci na železničných staniách a služieb vo vlakoch, ako aj podmienky, za ktorých sa pomoc poskytuje. Znamená to, že železničné podniky v Španielsku v súčasnosti nemusia uplatňovať toto nariadenie vzhľadom na uvedené služby. O výnimku pre články 21 – 24 a článok 27 sa požiadalo na päť rokov a môže byť obnovená dvakrát. Komisia predloží do začiatku roka 2015 Európskemu parlamentu a Rade správu o stave výnimiek v členských štátoch EÚ. Články nariadenia (ES) č. 1371/2007 súvisiace s prepravou osôb so zdravotným postihnutím alebo zníženou pohyblivosťou sa však uplatňujú na vnútroštátne (diaľkové) služby v Španielsku. Z dokumentov predložených predkladateľom petície nie je zrejmé, či došlo ku problémom s poskytovaním pomoci podľa nariadenia (ES) č. 1371/2007 v súvislosti s týmito službami.

Podľa článku 28 nariadenia (ES) č. 1371/2007 železničné podniky musia vymedziť normy kvality služieb, ktoré sa okrem iného vzťahujú na poskytovanie pomoci, a predkladať výročné správy o činnosti z hľadiska kvality služieb. Španielsky železničný podnik, RENFE, uverejnil výročné správy za roky 2011, 2012 a 2013 na webovej lokalite agentúry ERA¹. Podľa informácií poskytnutých o prístupnej železničnej preprave bola v roku 2013 stála pomoc poskytovaná na 68 železničných staniách a osobitná pomoc bola poskytovaná na 58 železničných staniách.

Technickou špecifikáciou interoperability týkajúcou sa osôb so zníženou pohyblivosťou (TSI PRM) sa stanovujú technické predpisy pre prístupné vlaky a stanice s cieľom zlepšiť prístupnosť železničnej prepravy pre osoby so zdravotným postihnutím a osoby so zníženou pohyblivosťou. Táto špecifikácia sa vzťahuje na obnovu alebo modernizáciu infraštruktúry a železničných koľajových vozidiel od 1. júla 2008, keď nadobudlo účinnosť rozhodnutie Komisie 2008/164/ES. Revidované znenie TSI PRM, nariadenie Komisie č. 1300/2014, ktoré nadobudlo účinnosť 1. januára 2015, sa bude vzťahovať na celú železničnú sieť v EÚ. Rozhodnutie z roku 2008 sa uplatňuje len na oblasť transeurópskej dopravnej siete, do ktorej nepatrí trať Irún-Brinkola, na ktorú odkazuje predkladateľ petície. V každom prípade, neexistuje požiadavka, aby sa na všetkých staniách systematicky montovali zdvižné plošiny na nástupištiach pre cestujúcich využívajúcich invalidné vozíky.

RENFE, etablovaná železničná spoločnosť v Španielsku, uverejnila v roku 2010 „Univerzálny plán dostupnosti“. V pláne je okrem iného zahrnutý nákup nových vlakov a úprava existujúcich železničných koľajových vozidiel, najmä prímestských vlakov alebo vlakov na tratiach dochádzkovej prepravy. Zahŕňalo by to trate, ako napríklad Irún-Brinkola. Spoločnosť RENFE má takisto službu s názvom „Atendo“, ktorá poskytuje bezplatnú pomoc okrem iného cestujúcim so zdravotným postihnutím a osobám so zníženou pohyblivosťou

Záver

V dohovore UNCRPD, ktorého stranami je Španielsko a EÚ, sa vyzýva k rovnakému prístupu k doprave a k odstráneniu prekážok týkajúcich sa prístupnosti. Dodržiavanie týchto povinností skúma Výbor OSN pre práva osôb so zdravotným postihnutím na základe pravidelných správ, ktoré predkladá zmluvná strana podľa článku 35 dohovoru UNCRPD.

¹ HYPERLINK "https://eradis.era.europa.eu/interop_docs/ruSQPreports/search_results.aspx"
https://eradis.era.europa.eu/interop_docs/ruSQPreports/search_results.aspx

Preskúmanie sa vykonáva prostredníctvom interaktívnych dialógov vedených so štátmi, ktoré sú zmluvnou stranou, na základe ich počiatočných správ. Do septembra 2014 obsahujú všetky záverečné pripomienky výboru k uvedeným správam odporúčania týkajúce sa prístupnosti a Španielsko nie je výnimkou.¹

V oblasti prepravy existujú predpisy platné v rámci EÚ, ktorými sa zohľadňujú potreby cestujúcich s telesným postihnutím, konkrétne cestujúcich v železničnej preprave. Ich zavádzanie je právomocou členských štátov, v tomto prípade Španielska. Akékoľvek otázky týkajúce sa nedostatočného presadzovania potrieb práva Únie a vnútroštátneho práva je potrebné riešiť na vnútroštátnej úrovni. Po vyčerpaní vnútroštátnych opravných prostriedkov v Španielsku je možné predložiť sťažnosť Výboru OSN pre práva osôb so zdravotným postihnutím v súlade s opčným protokolom dohovoru UNCRPD.

Pokiaľ ide o uplatňovanie nariadenia (ES) č. 1371/2007 o právach a povinnostiach cestujúcich v železničnej preprave, Španielsko vylúčilo určité služby vnútroštátnej železničnej prepravy (mestské, prímestské a regionálne služby) z určitých článkov, najmä tých, ktoré súvisia s prepravou cestujúcich s telesným postihnutím alebo zníženou pohyblivosťou. Podľa prípadovej štúdie týkajúcej sa Španielska, ktorá sa vykonala v rámci štúdie uplatňovania nariadenia (ES) č. 1371/2007 v členských štátoch EÚ², sa však nezdá, že by v súvislosti s uplatňovaním tohto nariadenia dochádzalo v Španielsku k akýmkoľvek výrazným problémom, najmä pokiaľ ide o požiadavky v zmysle pomoci cestujúcim osobám so zníženou pohyblivosťou. V štúdiu sa poukazuje na skutočnosť, že vnútroštátne právo alebo zákaznícka politika hlavného vnútroštátneho prevádzkovateľa železníc je v mnohých ohľadoch veľkorysejšia k cestujúcim, ako sa vyžaduje v nariadení. Petícia neobsahuje jasné a presné informácie, na základe ktorých by Komisia mohla začať prešetrovanie situácie v Španielsku. Sťažnosti od cestujúcich by mali byť preto najskôr nasmerované prevádzkovateľovi železníc a/alebo príslušnému vnútroštátnemu orgánu presadzovaniu práva³. Ďalšia prípadová štúdia týkajúca sa všeobecného uplatňovania nariadenia (ES) č. 1371/2007 v Španielsku by však mohla byť zahrnutá do budúcej štúdie týkajúcej sa jeho uplatňovania.

¹ Stav podávania správ o vykonávaní UNCRPD v Španielsku je možné sledovať na tejto stránke: [HYPERLINK "http://tbinternet.ohchr.org/_layouts/TreatyBodyExternal/Countries.aspx?CountryCode=ESP&Lang=EN"](http://tbinternet.ohchr.org/_layouts/TreatyBodyExternal/Countries.aspx?CountryCode=ESP&Lang=EN)
http://tbinternet.ohchr.org/_layouts/TreatyBodyExternal/Countries.aspx?CountryCode=ESP&Lang=EN ;
V roku 2011 záverečné pripomienky výboru k pôvodnej správe Španielska sa nachádzajú na tejto stránke: [HYPERLINK "http://tbinternet.ohchr.org/_layouts/treatybodyexternal/Download.aspx?symbolno=CRPD%2fC%2fESP%2fCO%2f1&Lang=en"](http://tbinternet.ohchr.org/_layouts/treatybodyexternal/Download.aspx?symbolno=CRPD%2fC%2fESP%2fCO%2f1&Lang=en)

² <http://ec.europa.eu/transport/themes/passengers/studies/doc/2012-07-evaluation-regulation-1371-2007.pdf>
³ http://ec.europa.eu/transport/themes/passengers/rail/doc/2007_1371_national_enforcement_bodies.pdf